

Entreprise og licitation

4. udgave, 1. oplag

© 1993 Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Alle rettigheder forbeholdes.

Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse eller mangfoldiggørelse af denne bog eller dele heraf er uden forlagets skriftlige samtykke ikke tilladt ifølge gældende dansk lov om ophavsret.

Tryk: Gentoft Tryk

Indbinding: Damm's Bogbinderi, Randers

Printed in Denmark 1993

ISBN 87-574-2374-1

Forord

Denne bogs tre første udgaver udkom under titlen *Entreprise- og licitationsbetingelser* i 1973, 1977 og 1982. Ud over en gennemgang af *Licitationsloven* indeholdt disse udgaver en gennemgang af *Almindelige betingelser* for arbejder og leverancer i bygge- og anlægsvirksomhed fra 1972.

Den nu foreliggende fjerde udgave er i det væsentlige omskrevet som følge af, at *Almindelige betingelser* fra 1972 er blevet afløst af *Almindelige betingelser* fra 1992. Desuden er der siden 1982 fremkommet en betydelig retspraksis.

Ændringen markeres ved, at den tidligere titel er blevet forenklet. Bogens formål og metode er imidlertid uforandret.

Der er fortsat primært tale om en håndbog for byggeriets praktikere, herunder domstole og voldgiftsretter.

Endvidere er der fortsat tale om en mellemting mellem en traditionel notekommentar og en systematisk fremstilling. Systematikken i *Almindelige betingelser* og *Licitationsloven* følges, men der er ikke blot tale om kommentarer til de enkelte bestemmelser. Bogen opter mod at være en håndbog i entrepriseret.

Almindelige betingelser fra 1972 vil have betydning i mange af, navnlig i forbindelse med tvister vedrørende bygge- og anlægsarbejder, der er kontraheret før 1993. I så henseende henvises til denne bogs tredje udgave og til supplementet *Entrepriseretlige noter* (1990). En sammenligning med nærværende udgave vil imidlertid vise, at de entrepriseretlige grundprincipper er uændrede.

Der er kun undtagelsesvis taget hensyn til retspraksis og litteratur efter 31.3.1993.

Klostergade 28, 8100 Århus C, april 1993

Erik Hørlück

Indhold

Almindelige betingelser for arbejder og leverancer

A. Aftalegrundlaget

§ 1. <i>Almindelige bestemmelser</i>	17
Entrepriseretten som kontraktretligt disciplin	17
Entrepriserettens retskilder	20
AB's anvendelsesområde, navnlig med henblik på leverancer	24
Terminologi	25
Byggearbejder – anlægsarbejder	26
Offentligt byggeri – privat byggeri	28
Særligt om totalentreprise	29
International entrepriseret	31
Fravigelse af AB	33
Moms	35
Arbejdsdage	35
Udenlandske parter	36
§ 2. <i>Bygherrens udbud</i>	36
Bygherrens udbud	37
Udbudsmaterialets indhold	37
Sikkerhedsstillelse for udbudsmaterialet	40
Tilbudets form og indhold	41
Enhedspriser	42
§ 3. <i>Entreprenørens tilbud</i>	42
Tilbudsudregning, Tilbudsafgivelse	43
Delpriser og enhedspriser	44
Tilbudsgrundlaget	45
Acceptfrist (vedståelsesfrist)	45
Ikke antagne tilbud	47

§ 4. <i>Entreprisestafalen</i>	47
Entreprisekontraktens indgåelse, bestanddele og fortolkning	47
Stempeloven	52
§ 5. <i>Overdragelse af rettigheder og forpligtelser m.v.</i>	53
Entreprenørtransporter	53
Fordelingsfuldmagt og fordelingstransport	57
Undertransport og videretransport	59
Bygherrens betalingsforpligtelser	61
Entreprenørtransporters prioritetsstilling	67
Omstødelse af entreprenørtransporter	70
Transport på byggelån	71
Kontraktoverdragelse – underentrepriser	73
Springende regres	74
Underentreprenørens betalingskrav	76

B. Sikkerhedsstillelse og forsikring

§ 6. <i>Entreprenørens sikkerhedsstillelse</i>	77
Kravet om sikkerhedsstillelse	78
Sikkerhedens art	81
Udbetaling af sikkerheden	83
Nedskrivning og ophør	85
§ 7. <i>Bygherrens sikkerhedsstillelse</i>	87
Behovet for sikkerhedsstillelse	88
Kravet om sikkerhedsstillelse	89
Udbetaling og ophør	92
§ 8. <i>Forsikring</i>	93
Bygherrens forsikringspligt	93
Særligt om offentligt byggeri	96
All-risk forsikringer	97
Entreprenørens forsikringspligt	97

C. Entreprisens udførelse

§ 9. <i>Arbejdsplan og afsætning</i>	99
Arbejdsplan	99
Afsætninger	100

§ 10. <i>Entreprenørens ydelse</i>	100
Ydelsens kvalitet	101
Ydelsens omfang. Naturalopfyldelse	104
Tillægsvederlag – uforudsete vanskeligheder («offergrænse»)	109
Særligt om tillægsvederlag inden for fastprisordningen	112
Rettigheder over materialer og leverancer	113
Byggeleveranceklausulen	117

§ 11. <i>Projektgennemgang, dokumentation og prøver</i>	120
Kvalitetssikring	121
Særligt om prøveudtagning	122
Kontrol med præfabrikation	122
Kassation – kassationspligt	123

§ 12. <i>Arbejdets forringelse m.v. Vedligeholdelse</i>	125
Risikoens overgang	126
Bygherreleverancer	131
Risikoovergang ved ibrugtagning	133
Entreprenørers gensidige skadetorydelser	135
Udgravningsskader – forureningskader	138

§ 13. <i>Forhold til myndigheder</i>	142
Myndighedsgodkendelser	142

§ 14. <i>Ændringer i arbejdet</i>	143
Merydelser og mindreydelser	143
Grænsen mellem kontraktarbejde og ekstraarbejde	143
Stiftelsen af betalingskrav for ekstraarbejde	150
Opgørelsen af betalingen for ekstraarbejde	156
Mindreydelser	161

§ 15. <i>Uklarheder, hindringer eller uenlige forhold</i>	163
Projektfejl	164
Entreprenørens underretningspligt i anledning af projektfejl	166
Entreprenørens underretningspligt om uforudsete forhold	169
Risikoen for uforudsete vanskeligheder	169
Bygherrens afbestillingsret	176

§ 16. <i>Fortidsminder</i>	182
Fortidsminder og andre fund i grunden	182

§ 17. <i>Bygherrens tilsyn</i>	184
Bygherrens tilsyn	184
Tilsynets beføjelser og forpligtelser	185
§ 18. <i>Entreprenørens arbejdsledelse</i>	186
Entreprenørens arbejdsledelse	187
Arbejds miljø	187
§ 19. <i>Byggemøder</i>	188
Byggemøder og byggemødereferater	188
Spilddage	190
§ 20. <i>Samvirke med andre entreprenører</i>	190
Samarbejdspligt	191
§ 21. <i>Tilkaldelse af bygherren og entreprenøren.</i>	
<i>Parternes ophold i udlandet</i>	191
Tilkaldepligt	191
Ophold i udlandet	192

D. Bygherrens betalingsforpligtelse

§ 22. <i>Betaling</i>	193
Betalingsregler	194
Tilbudsarbejde – regningsarbejde	195
À conto-begæringer	199
Forskudsbetaling for materialer	202
Betalingsplan	204
Betaling for ekstraarbejder	206
Betalingsregulering som følge af pris- og lønændringer	206
Indeksregulering	214
Entreprenørens slutopgørelse	216
Forfaldstid og forrentning	220
Ulemghed om en opgørelse	222
Betaling til entreprenørens ansatte	223
§ 23. <i>Entreprenørens ret til at standse arbejdet</i>	224
Entreprenørens standsningsret	224

E. Tidsfristforlængelse og forsinkelse

§ 24. <i>Entreprenørens ret til tidsfristforlængelse</i>	227
Forlængelse af tidsfristerne	227
Ændring af arbejdet	231
Forsinkelse af andres leverancer eller arbejdsydelser	233
Force majeure	234
Usædvanligt vejrlig	237
Offentlige pålæg	239
Særligt om tidsfristforlængelse inden for	
fastpris/fasttidordningen	240
Entreprenørens forholdstyper	240
§ 25. <i>Entreprenørens hæftelse ved forsinkelse</i>	242
Entreprenørens forsinkelsesansvar	242
Bygherrens forsinkelsesbeføjelse	247
Opgørelse af dagbøder. Adgangen til nedbøddet	250
Opkrævning af dagbøder, herunder overbetaling af mellemfrister	255
Bygherrens erstatningskrav	258
Bygherrens reklamationstorphyttelse	262
§ 26. <i>Bygherrens ret til tidsfristforlængelse</i>	264
Bygherrens ret til tidsfristforlængelse	264
§ 27. <i>Bygherrens hæftelse ved forsinkelse</i>	266
Bygherrens forsinkelsesansvar	266
Entreprenørens godtgørelseskrav	268
Entreprenørens erstatningskrav	272
Særligt om bygherrens ansvarstrækkravet	274
Entreprenørens reklamationstorphyttelse	275
§ 28. <i>Afleveringsforretning</i>	276
Afleveringsforretning	277
Afleveringen	279
Afsnitsvis og fagvis aflevering	281
§ 29. <i>Afleveringsprotokol</i>	282
Afleveringsforretningens gennemførelse og afleveringsprotokollen	283

G. Mangler ved arbejdet

§ 30. <i>Mangelsbegrebet</i>	284
Mangelsansvaret	285
Mangelsbegrebet	287
Særligt om materialeansvaret	292
Garanti og tilsikring	297
Flere skadevoldere. Egen skyld	300
§ 31. <i>Mangler påvist ved afleveringen</i>	306
Afhjælpningspligt og afhjælpningsret	307
§ 32. <i>Mangler påvist efter afleveringen</i>	309
Mangelsansvar efter afleveringen	310
Bygherrens reklamationspligt	313
Erstatningskrav for mangler	316
§ 33. <i>Bortfald af entreprenørens afhjælpningspligt m.v.</i>	319
Offergrænse for afhjælpningsarbejder	320
§ 34. <i>Bygherrens ret til afslag i entreprisensummen</i>	322
Afslagsbeføjelsen	322
Opgørelsen af afslag	324
§ 35. <i>Entreprenørens ansvar for følgeskader</i>	325
Følgeskader	325
Indirekte tab	326
§ 36. <i>Mangelsansvarets ophør</i>	328
Mangelsansvarets tidsmæssige udstrækning	329
Ansvar efter 5-års perioden	331
Særligt om anlægsarbejder	334
Forældelse	335

H. 1-års og 5-års eftersyn

§ 37. <i>1-års eftersyn</i>	337
1-års eftersyn	337

§ 38. <i>5-års eftersyn</i>	338
5-års eftersyn	338

§ 39. <i>Fælles regler for eftersyn</i>	339
Gennemførelse af eftersyn	340

I. Særligt om ophævelse

§ 40. <i>Bygherrens hæveret</i>	341
Ophævelse af entreprisekontrakter	341
Misligholdelsens omfang	343
Forgæves advarsel	346
Misligholdelsens årsag	347
Kan der hæves med hensyn til udført arbejde	349

§ 41. <i>Entreprenørens hæveret</i>	352
Entreprenørens hæveret	352

§ 42. <i>Konkurs, betalingsstandsning, tvangsakkord m.v.</i>	353
Entreprenørens konkurs	354
Bygherrens konkurs	356
Parternes insolvens i øvrigt	357

§ 43. <i>En parts død</i>	358
Dødsfald som hævegrund	359
Aftaleoverdragelse efter dødsfald	359

§ 44. <i>Fælles regler om ophævelse</i>	360
Fremgangsmåden ved ophævelse	360
Benyttelse af entreprenørens materialer og materiel	361
Hæveopgørelsen	363

J. Tvister

§ 45. <i>Syn og skøn</i>	365
Adgangen til at begære syn og skøn	366
Betydningen af syn og skøn	368

§ 46. <i>Sagkyndig beslutning om stillet sikkerhed m.v.</i>	370
Berebet sagkyndig beslutning	370
Fremgangsmåden ved sagkyndig beslutning	372
Indholdet af en sagkyndig beslutning	373
§ 47. <i>Voldgift</i>	374
Voldgiftsretten for bygge- og anlægsvirksomhed	375
Voldgiftsaftalen og voldgiftsrettens kompetence	381

Licitationsloven

§ 1. <i>Indledning</i>	388
Licitationslovens område	390
Særligt om tjenesteydelser	390
Særligt om leverancer	391
EF's udbudsregler	393
Udbudscirkulæret	397
Forholdet til Konkurrenceloven	398
§ 2. <i>Licitationsbegrebet</i>	399
Opfordring og tilbud	400
Udbud på byggeprogram. Totalentreprisetilbud	403
Bindende bud	404
Offentlig licitation – bunden licitation	405
§ 3. <i>Beskyttelse af de tilbudsgivende</i>	406
Bekendtgørelse af tilbudsforbehold	408
Udbyderens forpligtelser ved offentlig licitation	409
Udbyderens forpligtelser ved bunden licitation	411
Laveste tilbud - ukonditionsmæssige tilbud	417
Regnefejl og andre fejl i tilbud	422
Accept af licitationstilbud	426
Nedsættelse af licitationstilbud. Forhandlinger med de bydende	427
§ 4. <i>Beskyttelse af tilbudsmotageren</i>	431
Forhåndsregulering	432
Tilbudsforbehold, herunder standardforbehold	433
Udrejningsvederlag	436
Abnudsforbehold	439

Udskydning af tilbud	439
Anmeldelses- og samarbejdspligt	440
Forhåndsmøder	442
§ 5. <i>Beskyttelsesfrister</i>	443
Adgangen til at indhente underhåndstilbud	445
Adgangen til at afholde ny licitation	448
Annullering af en licitation	449
§ 6. <i>Anvendelse af Konkurrenceloven</i>	450
§ 7. <i>Retsvirkningerne af overtrædelse af Licitationsloven</i>	450
Konkurrencemyndighedernes funktion i relation til Licitationsloven	453
§ 8. <i>Ikrafttræden</i>	454
§ 9. <i>Færøerne, Grønland og udlandsarbejder</i>	454

Bilag

Almindelige betingelser for arbejder og leverancer	457
Regler for behandling af sager ved Voldgiftsretten for bygge- og anlægsvirksomhed	483
Regler for udmeldelse af skønsmænd ved Voldgiftsretten for bygge- og anlægsvirksomhed	490
Fast pris/fast tid cirkulæret	495
Licitationsloven	502
Cirkulære om udbud af bygge- og anlægsarbejder	505
Bekendtgørelse om bygget i vinterperioden	509

Registre

Forkortelser	515
Fortegnelse over litteratur	517
Domsregister	521
Register over voldgiftsafgørelser	528
Oversigt over mangelssager	532
Sagregister	534